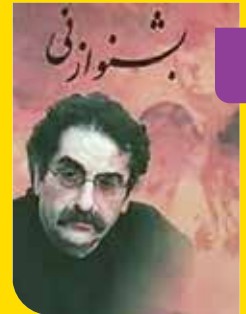

دلا نزد کسی بنشین...

چهل سال از انتشار آلبوم گل صد برگ شهرام ناظری گذشت

بشنو از نی

■ آهنگ‌ساز:
فریدون شهبازیان
■ خواننده:
شهرام ناظری

بشنو از نی آلبوم موسیقی است مربوط به اوایل دهه ۶۰، با صدای شهرام ناظری که آهنگسازی و سرپرستی نوازندگان آن را فریدون شهبازیان بر عهده داشته و در سال ۱۳۷۹ برای نخستین بار بر روی سی‌دی و در ۹ قطعه منتشر شده است. ناشر این آلبوم نواگر بوده و در آن از اشعار مولوی بهره برده شده است. نام آلبوم برگرفته از قطعه‌ای است به همین نام که از سروده‌های مولوی است.

در گلستانه

■ آهنگ‌ساز:
هوشنگ کامکار
■ خواننده:
شهرام ناظری

در گلستانه نام آلبومی است که در زمستان سال ۱۳۶۶ به مناسبت شصتمین سال تولد سهراب سپهری، به آهنگسازی هوشنگ کامکار، آواز شهرام ناظری، دکلمه احمد رضا احمدی، همکاری گروه کر مرکز سرود و بر روی اشعاری از «سهراب سپهری» منتشر شد. این اثر برای ارکستر سمفونیک، آواز سلو، گروه کر، به همراهی سازهای سنتی سنتور، سه‌تار، کمانچه و دف تنظیم شده است.

مثنوی موسی و شبان

■ آهنگ‌ساز:
جلال ذوالفنون
■ خواننده:
شهرام ناظری

مثنوی موسی و شبان نام آلبوم موسیقی است با آواز شهرام ناظری، نوازندگی جلال ذوالفنون و بهزاد فروهری، دکلمه از محمد هومن و آهنگساز جلال ذوالفنون که در سال ۱۳۵۸ برای نخستین بار توسط شرکت سهامی الکترونیک منتشر شده است. این آلبوم مرور آوازی است بر مثنوی «موسی و شبان» از سروده‌های مولانا که به عنوان اولین تلاش جدی شهرام ناظری بر روی اشعار مولانا نیز شناخته می‌شود.

سه تار و کمانچه، از اواسط دهه ۱۳۰۴ خورشیدی بود که مقارن شد با تأسیس نخستین دپارتمان موسیقی در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران (۱۳۴۴) و مرکز حفظ و اشاعه موسیقی (۱۳۳۷). جلال ذوالفنون جوان جزو نخستین گروه دانشجویانی بود که به این دپارتمان وارد شد. پس از پایان دانشکده در همان جا و نیز مرکز حفظ و اشاعه موسیقی ملی به تدریس سه تار پرداخت و همین سبب شد تا در زمان مهجوریت دوباره‌ی این ساز، تلاش کند تا بار دیگر آن را زنده کند.

«ناظری» نیز در آن اثر، نگاه ساختار شکنانه خود را نشان داد؛ ریتم مثنوی را شکست، مرکب خوانی کرد، ریتم‌های عرفانی را وارد اثر کرد و اثری را با آن قدرت موسیقایی با همکاری «ذوالفنون» خلق کرد که تا پیش از آن، حتی تصورش هم نمی‌رفت. همچنان هم استفاده از اشعار مولوی در کنار شاعرانی چون حافظ و سعدی مهجور است و ناظری، همچنان یکی از یکه‌تازان این عرصه. ناظری خود درباره‌ی این اثر می‌گوید: «در سال ۵۶ ما با همکاری استاد ذوالفنون کار «موسی و شبان» را ضبط کردیم و البته آقای بهزاد فروهری که نوازنده نی بودند نیز همراهی و همکاری کردند. این کار در این شرایط ضبط شد، هر چند که این کار به صورت جدی هرگز پخش نشد، ولی یکی از نمونه‌های کار روی ذهنیت روایتی شعر بود.»

«گل صد برگ» اما در هشتصدمین سالگرد تولد مولانا در مایه بیات ترک (بیات زنده) به سرپرستی جلال ذوالفنون اجرا شد. ذوالفنون با این اثر، بار دیگر سه‌تار را احیا کرد و می‌گویند که نتیجه اجرای این اثر، اقبال بی‌سابقه هنرآموزان به ساز سه‌تار بود. او اگرچه در آثار پیشین خود نیز این ساز را نواخته بود؛ اما با «گل

صد برگ» قابلیت‌های فراموش شده این ساز ملی را به موسیقی دانان ایران یادآور شد. از جمله ویژگی‌های قابل‌اعتنای سه‌تارنوازی استاد ذوالفنون سونوریت یا صدادهی خاصی بود که او در هنگام نواختن سه‌تار به آن رسیده بود و مختص به خودش بود و می‌توان گفت که نوع سه‌تاری که او می‌نواخت و صدادهی و زخمه‌زنی‌اش در کسی دیگر پدیدار نشد. جلال ذوالفنون، تنها یک استاد موسیقی نبود. مجموعه‌ای بود از دانش، تسلط به فن اجرا و جهان بینی خاص که تنها هنرمندانی چون او دارند. واقع‌بینی آمیخته به تخیلی کنترل‌شده، خیالی آزاد و در عین حال مقید به انگاره‌های فرهنگ اصیلی که در آن رشد کرده، قلندری و شوریدگی و سلوکی که انگار پایانی ندارد. صدای سه‌تار او، هنگامی هم که دیگر سه‌تار نمی‌نوازد، در گوش و هوش مخاطب‌هایش طنین‌انداز است.

به قول «میدیا فرج‌نژاد» (آهنگ‌ساز و نوازنده‌ی تار و سه‌تار)؛ طرفداران پرشور ساز او، معتقدند که ذوالفنون در ساحت ناخودآگاه آنها موسیقی می‌نواخت. واقعیت این است که به تعبیر استاد زنده‌یاد امیرحسین یزدگردی: ساز عرفانی ذوالفنون، برای آنها که دوستدار این نوع برخورد با سه‌تار و با موسیقی ایرانی هستند، جذبه‌ای هوش‌ربا داشت. تمام اینها در هاله‌ای ظریف از طنز و ابهام و بداهه‌گویی‌های آنی که مشخصه هنرمندان خلاق و رندان خلوت‌نشینی چون اوست، دیده می‌شد.

آخرین قطعه از این اثر، قطعه آوازی است که با سه‌تار رضا قاسمی اجرا شده است. نخستین اجرای این آواز، به سال ۱۳۵۴ در منزل دکتر نظام‌زاده نائینی بازمی‌گردد؛ جایی که شهرام ناظری جوان به درخواست استاد غلامحسین بنان شروع به خواندن می‌کند: «چه دانستم که این سودا مرا زین سان کند مجنون / زند موجی بر آن کشتی که تخته‌تخته بشکافت».

«اندک اندک» هم از جمله ماندگارترین قطعات این آلبوم است. در این قطعه که از ساخته‌های خود ناظری است، دف (بیژن کامکار) و سه‌تار (ذوالفنون) نقشی پررنگ دارند. از دیگر قطعات این آلبوم می‌توان به مقدمه چاووشی بر پیش‌درآمد و تصنیف «درس سحر»، ساز و آواز «مثنوی»، تصنیف «اندک اندک»،